

פודקסט "הכלה למעשה"

מבית היוצר של אגף א' לחינוך יסודי

מוריה טלמור משוחחת עם ורד רקנטי על עיצוב אוניברסלי ללמידה

תשע"ד - 2024

הערה:

קובץ זה כולל תמלול מלא של הפרק.

התמלול נעשה באמצעות בינה מלאכותית, ונעשו תיקונים בהתאם לצורך. עדיין ייתכנו טעויות

כתיב / לשון במהלך התמלול

פתיח

מה אנחנו יודעים על דור האלפא? אני מורה או יועץ ופסיכולוג? למה צריך להוריד את המע"ם

בשיעורים? פסיכופדגוגיה. מה זה אומר? למה ההטרורגניות זה דבר חשוב?

שלום, ברוכות וברוכים הבאים להסכת החלה למעשה.

שמי מוריה טלמור, אני חלק מצוות האגף לחינוך יסודי במשרד החינוך, ועוסקת בקידום

פדגוגיה מכילה בכיתה ההטרורגנית. בכל פרק אני מראינת מומחה או מומחית בתחום, וביחד

אנחנו מתרגמים תפיסות עולם לפרקטיקות. והיום נדבר על עיצוב אוניברסלי ללמידה, נבין איך

זה קשור לקובייה הונגרית ולמדרגות, ונלמד איך עושים מקום לכולם.

מתחילים!

קול מבחוץ

יש לי 32 תלמידים בכיתה.

מוריה

זאת מירי, מחנכת כיתה ג'

קול מבחוץ

ובתוך הכיתה המקסימה שלי יש תלמיד עם עיכוב התפתחותי, תלמיד שלא סיים את רכישת הקריאה, תלמידים עם קשיים מוטוריים, עולה חדש, תלמידים עם בעיות קשב וכמובן גם ילדים ללא קשיים מיוחדים. ואני צריכה לתת מענה לכולם, ללמד את כל הכיתה וגם לבנות לכל תלמיד עם קושי תוכנית ייחודית עבורו. מה שאומר שאני מרגישה שבכל שעת מערכת אני צריכה לתכנן לא רק שיעור אחד, אלא חמישה שיעורים. אני קורסת.

מוריה

ורד, מה את אומרת על מה ששמענו עכשיו?

ורד

קודם כל, לפני שאני אומרת משהו למירי, אני אומרת קודם כל משהו לעצמי. כשאני ככה מסתכלת ומקשיבה למה שהיא אומרת, קודם כל מעניין אותי מי זו מירי. ומה החלומות שלה ומה האהבות שלה, ואני רואה ומקשיבה על הדברים שהיא אומרת, ובתוך זה אני מרגישה שיש... שיש לה תשוקה ורצון אז להכיר את כל הילדים. היא מאוד מאוד רוצה להצליח. היא אומרת, אני חמישה שיעורים עושה בתוך שיעור אחד. אז קודם כל, לפני הכל, אני מכירה בזה שהיא מאוד מאוד רוצה שלכולם יהיה מקום. ובתוך הדבר הזה, הייתי מזמינה, אם היינו עובדות ביחד, אותה ואת ה-32 ילדים, לצאת לאיזושהי מסע שבשלב הראשון מרחיב, יחד איתה, מרחיבה את ההסתכלות מילד עולה חדש, ילד עם עיכוב התפתחותי, ילד כזה וילד כזה,

שאני מאמינה שזה גם בא מהמון תשוקה, לאיזה עוד מגוון יש בכיתה שלה? מה עוד יש? איזה חלומות יש בכיתה לילדים העולה החדש? איזה עוד חלומות יש בכלל בתוך הכיתה? זה דבר ראשון.

ושתיים, הייתי יוצאת איתה ל... מסע ששנה את התפיסה של להצליח לעשות לכל ילד חמישה שיעורים, לכל ילד לפי הצורך שלו, לשיעור אחד שנותן מענה למנעד היכולות החוזקות והאתגרים, והדבר האחרון, היא אומרת, הכיתה שלי מקסימה. שזה דבר מקסים בפני עצמו, לבוא ולהגיד, במה היא מקסימה? מה יש בה?

אז הייתי בעיקר אומרת לעצמי שאני רוצה לצאת איתה למסע שחושב איך להרחיב את ההסתכלות על הכיתה ולתת מענה באמת לכל הילדים.

מוריה

אז בואו נצא למסע משותף בפודקאסט הזה, וזה הזמן להציג אותך. ורד רקנטי, מנהלת מערך הפיתוח של בתי הספר המכילים מטעם עמותת אינקלו. שלום, ורד.

ורד

שלום, שלום, אני ממש מתרגשת להיות כאן.

ותודה על ההזדמנות להשפיע, להיות חלק מהיצירה הזאת של החלה בארץ יחד איתך.

מוריה

אני אגיד שאת הנושא הזה לא יכולתי לבחור לעשות עם אף אחד אחר זולתך.

אנחנו עוד נחזור למורה מירי, ואני חושבת שהצגת כאן כבר בהתחלה איזושהי תפיסה שהיא מעבר לאותה תפיסה של עיצוב אוניברסלי למידה שתכף נדבר עליו. אבל אני רוצה שתציגי באמת את תפיסת העולם שלך בהקשר להכלה. ואני יודעת שיש לך תפיסת עולם מאוד מגובשת.

ורד

מצד אחד, יש לי תפיסת עולם מאוד מגובשת, ומצד שני, אין סופית, אני עוד מחכה ומשתוקקת לגלות עוד על הדבר הזה.

אני תכף אספר את החיבור המאוד אישי שלי לתפיסת ההכלה ואיך זה התחבר מאמונה לשליחות וליעוד, אבל התפיסה הבסיסית שלי, שלי, שלנו, זה בעצם שבחברה יש חברה שיש בה מקום לכולם להביא את עצמם במלואם.

מוריה

כשאומרים את הדבר הגדול הזה, מה זה אומר מקום לכל אחד להביא את עצמו במלואו?

מה זה הדבר הענק הזה?

ורד

אז זה בעצם מתחיל מזה שאנחנו באים לעולם הזה עם כל כך הרבה צורות, עם כל כך הרבה צבעים, כל כך הרבה חלומות, כל כך הרבה כישרונות, אתגרים, מוגבלויות מסוימות, ובעצם כולנו רוצים להיראות ולקחת חלק בתוך הדבר הזה.

אז ההכלה היא תפיסה, היא תפיסת עולם שרואה במגוון נכס, שרואה בשליחות את המקום שיש לכל אחד מקום, ופועלת כמערכת שלמה, הוליסטית, שכל יום, כל יום, כל יום, מתפתחת ומאפשרת את המקום לכל אחד.

אבל אם אני מסתכלת על החיים שלי, על המקום הזה, שעסקתי המון שנים, גם בחינוך וגם בחדשנות חינוכית, והייתי המון שנים בתוך מערכת החינוך, ותמיד ראיתי שונות של ילדים, אבל הנקודה הזאת היא ש... שזה הפך מאמונה למשהו שבעיניי צריך היה לעשות את זה, זה שכשנעמי שלי נולדה, יש לי שלושה ילדים מקסימים, וכשנעמי נולדה, היום היא בת 11, כשהיא נולדה, אז בערך בגיל חודשיים, משהו התחיל להיות לא בסדר עם העיניים. אני אעשה את זה קצר, ובעצם אמרו לנו שיש לה איזושהי לקוט ראייה, בהתחלה זה היה נראה הרבה יותר עוד מלקוט ראייה.

ואני זוכרת את הרגע הזה שהגענו לירושלים, להדסה, ובאמת הם היו הכי מקצועיים בעולם. באמת אמרו כל הדברים שיש בהקשר לבעיית הראיה ואני זוכרת את הרגע שאמרתי, אבל רגע הזו זו ילדה כזו קטנה. כאילו, מה היא עוד? בת חודשיים מאותו רגע הסתכלו עליה רק דרך העיניים.

אני גרה בגולן, אמרו לנו, המקום הכי קרוב ללקויות ראייה זה בחיפה, יש גן ללקויות ראייה, ואני הסתכלתי ואמרתי, מה זה גן ללקויות ראייה, שאין לי שום בעיה, כמובן, עם לוקויות ראייה, אבל שעה וחצי נסיעה לילדה כל יום? אני זוכרת את הרגע שאמרתי, אני הולכת להקים מערכות חינוך שהולכות לראות את נעמי, גם, לא מטשטשת, גם את הלקות, וגם את כל העולם שהיא... את העולם מלואו, זו ילדה שכותבת שירה, זו ילדה שחוקרת, זו ילדה... איך בונים מערכת כזאת?

ובאותו רגע החלטתי שאני משנה את הכיוון והולכת לחפש מקום ש... מקום לכולם, ובכלל זה מקום לנעמי. מקום לנעמי שמסתכל שבסופו של דבר זה יהיה מקום לכולם. וזו עבודה יומיומית.

מוריה

אז אני מכירה את הסיפור של נעמי, ואני גם שומעת ורואה את היצירות המדהימות שהיא מייצרת.

קוראת, מקשיבה, ובאמת יש כאן נכס מאוד משמעותי. אבל אני רוצה לשאול מה קורה כשלמורה קשה עם מושג הזה נכס.

אני תמיד אומרת נכס, מזכיר לי כשיש איזה ביטוי, אני חושבת פולני כזה, כשאומרים על מישהו שהוא אוצר, לא בהכרח מתייחסים את זה במובן החיובי של הדבר.

ורד

נכס זה לא בהכרח פשוט. חשוב להדגיש את זה. נכס לא אומר רק לראות את היהלומים והזהב שיש בתוך הדבר הזה, נכס זה לראות את כל המכלול. ולהבין שגם במכלול הזה, על כל קשייו, יש יתרון. נכס זה באמת, זה לא חייב להיות פשוט, זה מהות, זה הסתכלות. זה בעצם איך אני מסתכלת על העולם. זה יכול להיות הרבה פעמים בשלב הראשון הרבה יותר מורכב, אני חושבת שבשלבם המתקדמים זה כן בעיניי נהיה בסוף יותר פשוט, אבל זה צריך לקרות שתהיה מערכת כדי שזה יהיה באמת יותר פשוט, אבל... זה ההסתכלות. ם אנחנו מסתכלים רגע על מירי, סביר להניח שאם נעמי הייתה בכיתה שלה, אז היא הייתה אומרת שיש לי גם ילדה עם לקות ראייה שלא רואה מול הלוח, ואני גם צריכה להתאים לה את השיעור, ואני הייתי רוצה שהיא תגיד, יש לי ילדה בשם נעמי, שכותבת שירה, ושהיא אוהבת מאוד כך וכך. וכדי

שהיא תוכל לממש את כל מה שיש לה היא צריכה לראות ממרחק מסוים, אבל אני נותנת לה עוד אפשרויות, לא רק מעמד של לראות.

הנכס הוא קודם כל, הוא בתוכי, לגלות שאני גם וגם וגם, תחשבי את החיבור בינינו, כמה מגוון כבר יש רק בפוטנציאל פה.

מוריה

נכון.

ורד

בין שתינו ובסביבה שלנו, שאנחנו נעשה על זה... כן.

מוריה

מה שאת אומרת זה שגם צריכים לראות את המגוון שיש בכל אדם, ולראות את המגוון שיש בתוך הכיתה, וכמובן בתוך קהילה וחברה וכולי, אבל גם צריכים לדעת לתרגם את המגוון הזה לתוך הכיתה, לתרגם את זה למשהו שקורה בתוך הכיתה, לבניית שיעור, לבניית פעילות חברתית, לנקודת התייחסות. וזה מוביל אותנו להסתכל בעצם גם על העניין הפדגוגי, ולא לדבר רק על תפיסות.

ורד

שנייה לפני העניין הפדגוגי, התפיסה היא שאנחנו רואים מגוון כחומר גלם, כמשאב. הוא בעצם המשאב שלי להתמודד, וזה לא חייב להיות, אני יכולה לתת סיפור קטן שמזמן מזמן, אני תמיד עושה ניסויים על הילדים שלי, אין מה לעשות, זה חלק מהדבר, ואנחנו עושים בבתי ספר המכילים תוכניות אישיות, או במקום אחר, קוראים לזה היכרות מתמשכת, לא משנה, והיינו ביום שישי בארוחה, ואחד השאלות שאני עובדת עם מורים זה לשאול ילד, אם היית יכול ללמוד כל דבר בעולם, מה היית לומד? זאת יכולה להיות שאלה גדולה, זה יכול להיות תחום, זה יכול להיות כל דבר. ואמרתי, אני אשאל את הילדים. אבל בתוכי, אמרתי, בטח.. יגיד שהוא בתחום הספורט, בכדורגל ונעמי הייתה אז בכיתה א' ששאלתי את זה, תגיד, בתחום השירה והראל שלי... הנחתי כל מיני הנחות ממה שאני מכירה את הילדים.

והגדול שלי, שהוא היה אז בן 14, אמר לי, אם את באמת רוצה לדעת? הכי מעניין אותי, ללמוד על האינדיאנים. עברנו להראל, והראל אמר, אני הכי הכי רוצה ללמוד, לפתח מכונת זמן שתעזור לי להגיע למקומות בעבר, להכיר וללמוד מה זה הדבר הזה. ונעמי באה בכלל עם שאלה של למה לא כל הילדים, כל העולם גר בבית אחד.

עכשיו, אני זוכרת את הרגע שאמרתי, את ורד שמאמינה במגוון ומכירה את הילדים וזה, הרגע המכונן הזה, שאת מגלה עוד מגוון חדש אצל הילדים שלך, תחשבי רק על השלושה הדברים שהילדים האלה אמרו, איזה חומר גלם זה עבור מורה בכיתה, בטח לילד שאולי צריך עוד לרכוש שפה בדרך מסוימת, אפשר אחר כך לספר מה עשיתי עם החומר הזה.

מוריה

אני עכשיו חושבת, מה אני הייתי רוצה ללמוד אם היה לי כל אפשרות ללמוד דבר, ואין לי ספק שאני הולכת לשאול את השאלה הזאת לילדים שלי, שהגדול ביניהם כבר בין 29... בפעם הבאה שאני פוגשת את כולם ביחד.

ורד

בדיוק.

אז כל דבר כזה הוא בעצם חומר גלם, כי תחשבי מה מורה יכולה לעשות עם הידיעה הזאת שילד רוצה לחקור על זמן, ויש לו קושי ברכישת קריאה, בתחילת הדרך זה היה, היום זה כבר הרבה יותר רחב, אבל מה הוא יכול לעשות ואיזו השתוקקות יכולה להיות במסע הזה כדי להרחיב לו את האפשרויות לבוא לידי ביטוי, גם אם הוא קורא קצת יותר איתי מכולם.

מוריה

אני רוצה להתקדם לעיצוב אוניברסלי ללמידה, אבל בכל זאת, סיקרנת אותי מה הדבר שאפשר לעשות עם... דוגמה אחת, למה אפשר לעשות עם מה שתיארת עכשיו? אני אתן את הדוגמה של מה שעשינו עם הראל, כי זו הייתה דוגמה, זה הכול קרה בבית, זה לא קרה בכיתה, אבל זה, בשניות אפשר להמיר את זה לכיתה. הראל הוא בעצם ילד שאוהב לבנות ולפרק ולהרכיב דברים ו...
דברים ו...

מלא מלא יצירתיות ודמיון וחיבור, ולמידה מתוך עשייה, אני תמיד אומרת שהחוכמה שלו נמצאת באצבעות, בידיים. ויש לו חבר שהוא גם קורא מהר מאוד, וגם הם היו בכיתה ד' וגם יש

לו המון ידע רחב והמון... ואמרתי לו, בוא נקרא לפלג, ותבנו מכונת זמן ביחד. ויש לי תמונה של זה, שהם באמת פירקו את כל הדברים, והם בנו מכונת זמן מאוד מאוד גדולה, ואמרתי להם עכשיו, זה היה משהו מדהים, והם עבדו, והוא אמר, המכונה הזאת חייבת להיות ככה וככה. ואז אמרתי לו, אוקיי, ואיך תגיעו עכשיו לעבר? אז פלג אמר, בואו נחבר לזה מחשב, והוא אמר, הכי מעניין אותי ללמוד על מלחמת העולם השנייה. וחיפשנו, מלחמת העולם השנייה, והגענו לאיזה עולם, והמכונה דיברה, ובעצם תוך כדי זה אנחנו התחלנו לחקור על מקומות בעולם, הראל עם הדמיון, עם ה... זה, אליה ניגן, הוא ראה תמונות, והמשיך, ואנחנו... הקראנו את הידע, וזה פשוט היה משהו קטן שאמרתי, בתוך שיעור זה יכול להיות משהו מדהים, של עבודה משותפת, של השלמה של ילדים ושל חלומות, והראל, הוא לא הרגיש פחות בחקר הזה.

מוריה

נהדר

אז בואי נדבר על עיצוב אוניברסלי ללמידה שלשמו התכנסנו.

UDL, מה זה אומר?

ורד

בעצם אם אנחנו אומרים כאלה מילים גדולות של חברה בה יש מקום לכולם להביא את עצמם במלואם, ומקום שאנחנו רוצים שכולם ירגישו חלק ושייכים, שהמגוון הוא נכס, אז אנחנו בעצם צריכים לתכנן מרחב, סביבה, תשתית, שמאפשרת, שמעודדת ונותנת הזדמנות שווה לכולם לבוא לידי ביטוי. UDL עיצוב ללמידה אוניברסלי, בא ואומר, מסתכל על העולם מבחינה אוניברסלית, ובא ואומר, איך אני יכול לייצר במקום אחד מקסימום אפשרויות למנעד ולשונות ולהבדלים בין כולם.

עכשיו, עיצוב ללמידה אוניברסלי בא מהעולם של עיצוב, של אדריכלות, שבכלל בא מהעולם אחר מלמידה. שאם אני עכשיו אדריכלית או אדריכל שבאה לעצב קניון, אני באה... ואני לא מכירה את האנשים שהולכים להיות בתוך המרחב להגיע, אני יודעת מה המטרה שלי, אני יודעת מה היעד של המקום הזה, מה הוא אמור לכוון. ואני צריכה לנסות להבין איך אני נותנת מענה במקום הזה, מול המטרה הספציפית, לכמה שיותר אנשים. אני מתחילה להניח הנחות מהאנשים שיכולים להגיע למרחב הזה, כדי שאני אוכל לתת להם מענה.

מוריה

ומה החסמים שיכולים למנוע ממנו.

ורד

בדיוק. ומה החסמים שיכולים למנוע, שתכף ניתן כמה דוגמאות, אבל הכלי הראשון, הבסיסי הכי פשוט, זה בעצם לקחת קצוות. קצוות לא של אנשים, קצוות של צרכים.

מוריה

מה זה אומר קצוות של צרכים?

ורד

זה אומר שאני מניחה שבמרחב הזה של הקניון שאני הולכת לבנות, יש אמהות או אבות עם עגלה של ילדים, או כיסאות גלגלים, וצד שני, ילד או מבוגר שרץ ובתנועה. יש ילד שמאוד מאוד, או מבוגר ש... רעש וסביבה שרוחשת היא מאוד מאוד טובה לו, לצד כאלה שצריכים את האפשרות להתכנס.

ואני מניחה שאם אני נותנת מענה לקצוות, אז היא נותנת מענה לרצף. וזה מה שאנחנו גם מסתכלים על עיצוב למידה אוניברסלי, שבא ואומר איך מסתכלים על השונות ונותנים לה בו זמנית כמה שיותר מקום.

מוריה

אני אגיד בהקשר למוצרים, שמה שתיארת כמובן מאוד נכון, אבל גם כשמדברים על מוצר ספציפי שהוא לכאורה נורא פשוט, צריך להבין לכמה אנשים הוא יכול לתת מענה, ואחת הדוגמאות זה הידית של דלת, שפעם היו הידיות האלה של כפתור, והיה קשה לסובב אותה עבור ילדים קטנים, או ילדים עם מזאת יתר בידיים, וייצרו את זה עבורם, אבל אז גילו שאם היו

עושים מחקר יותר מעמיק, היו מבינים שהאוכלוסייה שמשתמשת בזה צריכה את זה, וזו חיונית עבורה הרבה יותר גדולה.

אני חושבת שאם מסתכלים על הידית הנוכחית, אין אדם שלא עשה את התנועה הזאת שפתח את הדלת עם המרפק, כי היה לו סלים, או ילדים, או שקיות, או אפילו כלבים נהנים מהדבר הזה שהם יכולים לקפוץ ולצאת מהבית באופן חופשי כשיש ידית מהסוג הזה. זאת אומרת, ההבנה היא שבמקום לבנות ידית כזאת וידית כזאת, או חדר שירותים כזה וחדר שירותים אחר, אפשר לבנות מוצר אחד שיתאים לכמה שיותר אנשים, וגם לבנות מבנה אחד שיש בו מענה לכמה שיותר אנשים.

ורד

בדיוק.

אם אנחנו רואים את מירי, המאמץ שהיא משקיעה... מירי המורה, הראשונה שלנו, שיש הרבה כבוד לאתגרים שלה, אם אנחנו מסתכלים על המאמץ שהיא עשתה לנסות להתאים לכל ילד שיעור אחר, בא עיצוב אוניברסלי ואומר, הפעולה, באמת, הפעולה הזאת היא גם יכולה לייצר הרבה יותר שוויון, הזדמנויות, כי זו פעולה אחת עבור כמה שיותר אנשים, אבל גם היא חוסכת המון מאמץ בסוף, במערכת החינוך, מורה עובד מאוד מאוד קשה כדי להצליח לעשות את הדברים האלה. ואם אנחנו יכולים באותה פעולה להצליח לעשות כמה דברים, זה גם... שיהיה גם יעיל. גם מהיר יותר וגם אפקטיבי יותר וגם נותן מענה ליותר ילדים בו זמנית. שזו הנקודה שהיא בעיניי מאוד מאוד משמעותית בחיבור בין עיצוב למידה.

מוריה

הבטחנו קוביה הונגרית, אני חושבת שזה הזמן לדוגמה הזאת.

ורד

כן, זו דוגמה שגם צריך לראות בעיניים, אבל ננסה להמחיש את זה. אני עכשיו מורה בכיתה, ואני החלטתי שקובייה הונגרית זה הדבר הכי חשוב לילדים בכיתה. יש לנו את הקובייה ההונגרית שכולם מכירים, שהיא מלאה מלאה בצבעים ויש ילד עיוור בכיתה שאני יכולה לקנות

לו ולרכוש לו קובייה שהיא שחור לבן, היא מכתב ברייל, כי זה מה שמתאים... זה קיים, זה מתאים לו, הוא לא רואה צבעים, אין שום סיבה שהוא יקבל קובייה אחרת.

אבל בואו נסתכל על זה רגע מהמקום של פעולה שיכולה להגדיל כמה שיותר את ההזדמנות השווה של כולם להרגיש חלק, פעולה שיכולה להגדיל את המנעד של האפשרויות של ילדים להשתמש בזה, וגם מקטינה לנו בסוף את מספר הפעולות שלנו. ואם אני לוקחת לכיתה הזאת קובייה הונגרית שיש, ויש אותה היום, מוצר כזה, קובייה הונגרית עם צבעים שיש עליה גם צורות כמו ברייל, אבל בצורות אני בעצם באה ואומרת, אני מניחה את הקובייה הזאת, ואני אומרת במסר שלי, יש כאן מקום לכולם. יש מקום גם לילד שלא רואה ורוצה להיות חלק, וגם לכל הילדים שאוהבים קובייה הונגרית.

זה גם מקום להתמודד עם אתגרים קשיים. אבל זו פעולה אחת שנתנה מענה ליותר ילדים, וגם היא גרמה לאותו ילד עם עיוורון לא להרגיש שונה.

מוריה

זה לא שהמורה שמה סלסלה גדולה ואומרת, כל הילדים קחו... זה, דני, אתה עיוור, הבאתי לך קובייה מיוחדת. ואז בעצם כולם עובדים, אבל דני מרגיש חריג. יש כאן קובייה אחת, יש כאן מוצר אחד. זה לא צורך להתחיל לחפש דברים אחרים, יש מוצר אחד, וכולם לוקחים אותו, וכולם משתמשים בו, ומתוך כדי זה הם ילמדו גם לזהות בחוש המשוש את המשולש ואת העיגול ואת הריבוע, ולהשתמש בזה. זה מאפשר להם עכשיו לשחק עם קובייה הונגרית בחדר חשוק, למשל.

ורד

בדיוק ההפך עוד ילדים יכולים להרוויח חוויה חדשה

מוריה

זה מקסים. צריך אבל להבין שזו שאיפה. זה לא כל הזמן אני צריכה להתאים את עצמי ולייצור מרחבים שנותנים מענה לכולם.

ורד

יש בחורה מקסימה, אני חושבת שהיא יצאה לפנסיה, לידיה, שלימדה אותי שיעור עצום, כחלק מהאוניברסליות, שפגשתי אותה. היא אמרה לי, לא תמיד כשאת עושה מרחב אוניברסלי, תעשי אותו שהוא מתאים לכולם. לפעמים תשאירי... דווקא חסר. והיא נתנה לי דוגמה, היא אמרה, נגיד יש עכשיו ילד שהוא עם צליעה מאוד גדולה, או צריך להישען ולהיות ליד מעקה, תשאירי פתח אחד, תשאירי קיר אחד בלי המעקה הזה, כדי שילד יוכל להושיט לו את היד. ושהוא יוכל ללכת ביחד, כדי שהוא יוכל להיעזר, שימי גבעה קטנה, שהוא גם יוכל להתאמץ. זאת אומרת, אנחנו לא כל הזמן... המציאות היא לא סטרילית, אנחנו לא כל הזמן רוצים שכל הזמן כל התנאים שלנו ימוש.

אנחנו גם לא נצליח, יש לזה סיפור עם הכבש של ירידה לכביש, שהנמיכו אותו כדי שזה יתאים לעגלות, אבל זה גרם לבעיה לאנשים עם מוגבלות ראייה, שמו בליטות כאלה כדי שזה יעזור עבורם, אבל זה גרם בעיה לכלבי נחיה.

ורד

כלומר זאת שאיפה ש... שטייט אופ מיינד כזה, של תפיסה של ניסיון ל... לעשות.

מוריה

אז בואי נתרגם את זה לפדגוגיה. מה את מצפה שיקרה בכיתה, מעבר לאלמנטים של... נתנו דוגמה על הקובייה ההונגרית, אבל... בתוך שיעור, כשאני מלמדת עכשיו תנייך או היסטוריה או שיעור שפה או שיעור חשבון, מה את מצפה שיקרה שם בכיתה? בתפיסה של עיצוב אוניברסלי ללמידה.

ורד

אוקיי, זה מאוד מאוד משמעותי שבסוף אנחנו בעצם, בכל פעולה אנחנו נרצה לממש את זה, לא משנה אם זה טיול שנתי או לא משנה אם זה בבוקר שאני מגיעה. ולמידה, שזה משהו מאוד מאוד משמעותי מחלק מהפדגוגיה, שאנחנו בסוף רוצים שכמה שיותר ילדים יתפתחו ויגיעו

למקסימום של עצמם מול איפה שהם נמצאים, ויתפתחו וילמדו, ויבטאו את עצמם, וירגישו חלק מהלמידה.

מוריה

אז בעצם אנחנו צריכים להתחיל בתכנון.

ורד

העיצוב אוניברסלי, או בכלל, כל עיצוב אוניברסלי ללמידה, או בכלל כל מה שקשור להכלה, לא יכול לבוא בלי תכנון והבנה מה המטרות שלנו.

מוריה

סוף מעשה במחשבה התחילה.

ורד

ממש. אנחנו צריכים לתכנן. ספונטניות יכולה להיות, בטח, כשהמרחב הוא ברור ושיש תכנון זה, יש המון המון אפשרויות לספונטניות ולמנעד שצריכים, אבל בעיצוב אוניברסלי, אם אנחנו מביאים את זה לתכנון שיעור, אנחנו קודם כל צריכים להבין מה המטרות שלנו, לאן אנחנו רוצים להגיע. ואז להבין שלאותה מטרה יכולים להיות הרבה מאוד נתיבים ואפשרויות להגיע אל המטרה. כי הרבה פעמים אומרים לי, זה מאוד יפה מה שאת אומרת, אבל הילדים צריכים לקרוא ולכתוב. אוקיי, המטרה שלך? שכל הילדים ישפרו את הכתיבה ואת הקריאה? גם במקום הזה המסוים יש הרבה מאוד אפשרויות לאוניברסליות, וזה אומר שאולי יש יכולות מעורבות וחיבור. איך אני מחבר את ילדים להגיע למה שאני רוצה? במכונת הזמן של הראל, אין ספק שהוא יתמודד הרבה יותר טוב עם הקריאה, כי היה שם איזה משהו שמחבר אותו. אז קודם כול, ההבנה שיש אפשרויות חיבור שונות. שתיים, ההבנה שיש לנו דרכים שונות להבין, להבין את מה שאתה רוצה, לבטא את מה שאתה רוצה בתוך המרחב הזה. אז אני

חושבת שמה שחשוב הוא, קודם כול, זה בתכנון, זה להבין שלאותה מטרה או לכמה מטרות יכולות להיות הרבה אפשרויות, זה דבר אחד.

דבר שני זה ההסתכלות. אם אנחנו מסתכלים על הקצוות, אז אנחנו יכולים גם פה להסתכל על קצוות של שונויות. יש ילדים אצלנו בכיתה, אני מניחה, אני הולכת לבנות מחב אוניברסלי כאילו לא מכיר את הילדים. תכף נדבר על היכרות, אבל... כביכול הוא מניח שיש בכיתה ילדים שבקצב מאוד מהיר. ויש ילדים, לקריאה, אבל יכולים להיות בקצב מאוד איטי אם אני אתן להם משהו יצירתי. יש ילדים שאוהבים תנועה ויש ילדים שחייבים הבנייה, יש ילדים שמאוד אוהבים בחירה, יש ילדים שחייבים תיווך ופיגומים ובחירה בשלבים. יש לנו המון המון המון צרכים. והתכנון שלי מביא גם את האפשרויות השונות למנעד שיש בתוכנו.

מוריה

אני רוצה לעצור רגע, לעשות סיכום ביניים. מה שאת אומרת עד עכשיו, זה מעבר לנושא התפיסתי שדיברנו עליו, שכשאת מתכנן שיעור, קודם כול התכנון כאן הוא אחד הדברים המהותיים ביותר, הוא 80 אחוז מהפתרון, אפשר להגיד. כשאת מתכננת לשירות, אני צריכה לקחת בחשבון שיש מגוון, והדרך לתת מענה למגוון הוא על ידי מגוון, והמגוון הזה צריך להיות גם בדרכים שבהם אני מייצגת המידע שאני רוצה שיעבור, גם בדרכים שבו אני מאפשר את אפשרות הביטוי של התלמידים שיביאו את מה שהם רוצים להביע, ויש עוד דבר שיש גם מגוון באופן שבו אנחנו מגייסים ילדים, והופכים את הילדים להיות מעורבים, ואני צריכה להבין שהפתרון הוא דרך מגוון, קודם כל אני צריכה לזהות את זה. הדרך לזהות את זה, וכיוון שאני לא הולכת עכשיו לבנות שיעור לכל ילד, זה לזהות גם את הקצוות ואת הצרכים השונים בתוך השיעור.

ורד

מדהים.

מוריה

אני חושבת גם שמגוון הרבה פעמים הוא נתפס כאילו זה נחמד, זה משהו קל כזה.

בואו נעשה קצת מגוון. לונה פארק כזה. ומגוון הוא גם יכול להיות ברמות אתגר מאוד גדולות, מגוון יכול להיות, למשל, בכיתה א', אחד מכיתות א', שרכשו קריאה א' או ב', אני לא זוכרת בדיוק. ועשו את המגוון בללמוד את השורוק, קובוץ, חיריק, לא משנה מה.

מוריה

אבל יש ילדים שקוראים הארי פוטר בינתיים.

ורד

בדיוק. יש ילדים שקוראים הארי פוטר וצריכים ללמוד את הקובוץ שורוק באותו מידה, אבל גם יש ילדים וגם הורים שכל הזמן צריכים ללמד את אותו דבר. ועשינו איזשהו תרגיל, ולתוך המרחב במקום לשבת ולהקנות בקבוצה קטנה את הילדים שיש להם קושי, המורה פתחה ושאלה שאלה גדולה, איזה שפה ילמדו עוד מאה שנה? בתוך תרגול של קובוץ וזה, שזה מאוד מאוד משמעותי, היא פתחה מרחב עכשיו, תחשבים מה זה המרחב הזה. המרחב הזה הוא עבור ילדים שסקרנים, ששואלים שאלות גדולות, שרוצים, מאוד יצירתיים. עכשיו, קרה משהו מדהים. מול השאלה הזאת, אני והילדים שווים. לא אני יודעת איך ילמדו עוד 100 שנה, לא המורה יודעת, וגם לא הילדים עצמם.

בטח עכשיו אנחנו רואים שאנחנו באמת לא יודעים, במקום מה שקורה היום. אבל מה שקרה זה, אני זוכרת את השלושה הילדים שהיו להם את הפתרונות הכי יצירתיים, באותו רגע הם הרגישו הרבה יותר חלק מתוך השיעור, היה להם מקום להביע את היצירתיות שלהם, זה היו כמובן הילדים, במקרה גם ש... יותר קשה להם עם השורוק והקבוץ, כי הם... יש להם חשיבה אחרת, וזה היה השתוקקות. ודרך אגב, תחנה שלא הייתה חד פעמית.

הייתה עכשיו תחנה שיכולה להיות גם חודש, עם יצירה ועם חקר ולמידה והתפתחות. אבל המגוון הזה, הוא יכול להיות לא רק באפשרויות שיהיה לי יותר נעים, זה גם אפשרויות של אתגר, גם אפשרויות של להביא את עצמי הרבה יותר בגבולות היכולת שלי. מגוון לא אומר ריבוי, אם נסתכל אפילו על המרחב שנוצר בינינו, כי עיקרון זה דרך מילולית, אנחנו מבטאות עצמנו בדרך מילולית.

כשאני חושבת, על המורים שצריכים יותר הבנייה ויותר דוגמאות. לצד המורים שיותר נתפסים להשראה.

וגם פה, במרחב הזה, יכול להיות המון המון מגוון, אוקיי? זאת אומרת, החשיבה שלי היא כבר איך אני מרחיבה את המגוון מכל נקודה. גם הייתה לי מורה אחת לפני חודש וחצי, חודשיים, שאמרה לי, לא יעזור, ורד, אני, אוהבת להורות. אני אוהבת לעמוד מול הכיתה וללמד, והם מקשיבים לי. אז קודם כול, אין שום דבר רע בללמד... במורה ומדבר. ל עוד זה אחד מ... אבל אמרתי לה, בואי ניקח רק את הנושא של הוראה, של הנאת מורה ורק שם נשחק עם המגוון. אין סוף אפשרויות.

מוריה

נהדר אנחנו נעבור תכף לשמוע עוד קול, אני רק אגיד שמה שאת אומרת בין היתר, זה שאנחנו מדברים כאן על תפיסת עולם של מורה. אני קוראת לזה אורח חיים הוראתי.

כמובן אומרים, מתי נעשה את זה? ברגע שמבינים את זה והופכים את זה להיות מהות, ההוראה שלנו, זה הופך להיות בילד אין. זה לא לשבת עכשיו ולתכנן כל דבר עכשיו, להכפיל את שעות התכנון של שיעור, אלא לתפוס כאן איזשהו עיקרון.

אז זה הזמן לעבור לכל נוסף.

קול מבחוץ

זה היה רגע מכוון בחיי המקצועיים כמורת מורים.

מוריה

זאת עידית, מורה במכללה למורים ומדריכה פדגוגית.

קול מבחוץ

במהלך השיעור סיפרה אחת התלמידות שלי, מורה בכיתה ג', על תלמיד בכיתה שלה שמתקשה בקריאה, ולכן היא לא נותנת לו לקרוא טקסט שתואם לרמה של כיתה א' או תחילת ב'. ביקשתי להבין למה, והיא אמרה כי הוא לא יודע לקרוא. שאלתי אותה מה היה קורה אם התלמיד היה לקוי ראייה והיא ישיבה שכמובן שהיא הייתה מקריאה לו את הטקסט. היא גם

טענה שמדובר פה במקרה אחר לגמרי. אמרתי לה שהילד מפסיד מזה בכל כך הרבה מובנים. הוא לא לומד לקרוא, לא רוכש מיומנויות של הפקת משמעות מטקסט תואם גיל, לא רוכש אוצר מילים תואם לגיל, לא מפתח רמת חשיבה מותאמת ולא מרחיב את ידע העולם שלו. ואז הבנתי שהמושג הוראה מותאמת לא תמיד נתפס ומיושם באופן נכון, ושהמורה לא רואה את התלמיד בהתבוננות שלמה.

מוריה

סיפור שאני אישית מאוד מזדהה אתו, זה דיאלוג שקרה לי עם מורים יותר מפעם אחת.

ורד

קודם כל זה סיפור שגורם לי קצת להתרגשות ודמעות, כי נעמי, לעולם הקריאה תהיה לה מאמץ. היום היא כבר בת 11 והיא קוראת, אבל האניסטגמוס לא מאפשר לה לקרוא במהירות, זה מאמץ עצום, זה כמו שאני תמיד אומרת, אם היו נותנים לי 24 שעות לטפס על הר, זה בערך ככה. ובגלל שבכיתה א' הרכישה הייתה יותר איטית, לא בכיתה א', בכיתה ג', פתאום התחילו לתת לה קסטים, התחילו לתת לה את החוברות הקטנות האלה של כיתה א', והיא אמרה, אמא, זה כל כך משעמם, למה, דנה, כמה וזה. אמרתי לה, צריכה לדבר, צריכה להגיד את זה. המנהלת שלה באה ואמרה לה... בינה, מנהלת מדהימה, באה ואמרה לה, את רוצה שאני אלמד אותך לקרוא דרך יהודה עמיחי?

מוריה

דרך שירים של יהודה עמיחי?

וואו, זו קפיצה, איזו קפיצה.

ורד

וזה היה מדהים, כי הם קראו שתי שורות על יהודה עמיחי, ואחר כך דיברו עשר שעות על יהודה עמיחי, ואת ראית ילדה שעוברת מילדה במאמץ לילדה שנפתחה לעולם ומתאמנת יותר על קריאה.

אני חושבת שההבנה הזאת של אותה מורה, הוראה מותאמת לזה שכל ילד משתוקק להיות כמו כולם, דרך אגב. גם אם כולם שונים, ילדים רוצים להיות כמו כולם. וברגע שאני כל הזמן נותנת לילד טקסט מכיתה א', אני תמיד משאירה אותו לעולם בפער. לעולם. כי הם כבר הגיעו לכיתה ד' והוא יקרא את כיתה ג'.

מוריה

והוא לא מפסיק להפסיד, זה מעגל של... והוא כל הזמן גם מפסיד

ורד

אבל אנחנו גם חייבים לתת לו את האפשרויות, לעוד אפשרויות ביטוי ועוד אפשרויות חוזק, גם כדי שהוא יתקדם בקריאה, וגם כדי שהוא לא ירגיש תמיד שהוא מאחור.

מוריה

אני חושבת שזו דוגמה מרתקת לחקור אותה. ואני רוצה לקחת את הדוגמה הזאת למודל שאתם משתמשים בו בבתי הספר המכילים, וזה מודל שעון החול. המורה הזאת לא השתמשה במודל הזה, ואני אשמח שתסבירי אותו.

ורד

מודל שעון החול הוא מודל שאני מאוד מאוד אוהבת, שהוא בעצם תכנון למידה, תכנון למידה מכיל,

ומה זה אומר? יש לו שלוש שכבות, זה לא שלוש שכבות ליניאריות, אנחנו תכף ניתן דוגמה איך כן לפעמים מתחילים ההתאמה האישית, זה לא אחד אחרי השני, אבל בעצם הוא בנוי משלוש שכבות. השכבה הראשונה, מה שדיברנו עליה יחסית הרבה, זה בעצם מרחב גמיש עבור כולם.

שאיפה של המורה, קודם כל, לייצר מרחב שמתאים לכמה שיותר הזדמנויות, ואני יכולה אחר כך לתת כמה כלים שמתאמנים עליהם כדי להרחיב את הדבר הזה. אבל אחרי שאני מניחה

שיש ילדים שונים עם מגוון שוניות, הקומה השנייה היא היכרות. היכרות מתמשכת. ההבנה שאנחנו כל הזמן צריכים להכיר את עצמנו ולהכיר את הילדים שלנו ולראות מה עוד הם, מה הם גם, מה הם עוד מבחינת הקצב שלהם, מבחינת האהבות שלהם, מבחינת החלומות שלהם, מבחינת דרכי ההתמודדות שלהם. מלא מלא מלא דברים, אנחנו רוצים להכיר כדי להצליח יותר לתת מענה, ותכף ניתן בטח כמה דוגמאות.

והשלב השלישי, אחרי שהעיקר, אחרי שבנינו מרחב, שהוא... מקסימום מאפשר לכולם לבוא לידי ביטוי במקסימום האפשרי. והיכרנו את הילדים למשל, אם אני יודעת שהילד שלי מאוד מאוד אוהב כדורגל, ואני רוצה היום לתת... יש ספרים היום דרך אגב מדהימים שקשורים ל... שמסי, ואני מביאה ושמה את זה בתוך... אני מכירה את רווה, אני יודעת שזה מה שהוא אוהב, אני שמה את זה כחלק מהמרחב, עבור כולם, אבל אני יודעת, מתוך היכרות, עשיתי את זה מתוך היכרות איתו.

או מתוך היכרות שאם נעמי מעל ארבעה מטר לא רואה את הלוח בבהירות, אז אני יכולה לעשות כל מיני דברים ולהציב את השולחנות ככה שהם יכולים להתחבר מתוך היכרות.

ויש את הרובד השלישי שהוא התאמה אישית. בסוף, התאמה אישית זה דבר נהדר, היום כל העולם הולך ל... פרסונליזציה. פרסונליזציה והתאמה אישית.

בחינוך, התאמה אישית במציאות הקיימת, עם מורה אחד ו-30 משהו ילדים, זה משהו שהוא דורש המון אנרגיה, ומורים מהר מאוד הולכים אחורה ואומרים, כל הכבוד פה, אני לא יכול... לבנות שיעור. לבנות שיעור שמתאים לכולם. התאמה אישית, היא מגיעה במקום שעדיין, עשיתי את כל הדברים, אני מכירה, ואני יודעת שעדיין באופן ספציפי, מול מה שבניתי, הילד צריך, או הילדה צריך איזושהי התאמה אישית, זה גם יכול לדרך אגב מורה, אני יכולה לתת כמה דוגמאות ממורים. הוא צריך התאמה אישית מסוימת, שמתאימה לו, מול המקום שהוא נמצא בו. אבל, אם, כשאנחנו מסתכלים על מודל שעון החול, אם אנחנו הופכים אותו, אם אנחנו אומרים קודם כל עיצוב אוניברסלי, אחר כך היכרות, ושלישי, התאמה אישית, אני שואלת עצמי כשאני באה לעשות התאמה אישית, האם ההתאמה האישית שלי הזאת יכולה להתאים לעוד ילדים? האם זה שנתתי לוח קטן לנעמי לכתוב את העוד ג' כי היא לא רואה את הלוח מרחוק, אבל יש הרבה ילדים שיש להם בעיה עם קשר עין-יד או בעיית ריכוז יכול לעזור לעוד ילדים, אז למה לא לשים את זה במרחב?

אם יש הרבה רעש, ואני יכולה לשים כמה אוזניות, שכל מי שרוצה עכשיו יכול לקחת.

אפשר להתחיל את השיעור דרך אמירה, אני מנסה לעשות כמה שיותר דברים ברמה האוניברסלית, ואז רק אם זה לא מספיק, לתת את הדלתא, כלומר, את אותה התאמה האישית. אבל גם אם מתחילים הפוך, וגם אומרים, אני לא יודע לעבוד ככה, אני רוצה להתחיל לעבוד דרך ההתאמה האישית, אני צריכה לעצור את עצמי כדי פעם ולהגיד, את ההתאמה האישית הזאת שנתתי לנעמי, או נתתי לאותו דני שהזכרתי קודם, האם זה באמת משהו שרק נעמי יכולה להרוויח ממנו, או עוד ילדים? וברגע שאני מבינה שיש עוד ילדים שיכולים להרוויח מזה, הם לא חייבים להיות עם לקויות או מוגבלויות, אני הופכת את זה, אני מטמיעה את זה בתוך השיעור שלי. וזה הופך להיות חלק מאותו אורח חיים הוראתי, וזה לא עבודה נוספת, זה הופך להיות התהליך עצמו. ואז הפחתתי את כמות הדברים שאני צריכה לעשות בהתאמה האישית.

ועכשיו אני אשמח לדוגמאות.

זה... יש לי דוגמה, היא לא קשורה רגע לילדים, אבל היא קשורה דווקא למורים, שהיה לי לפני איזה חודשיים, הייתי בכלל מבטי הספר, ובבתי הספר מכילים יש מקומות שיש שני מורים בכיתה. אני יודעת שזה לא נמצא ככה אצל כולם, ולמרות שיש הרבה משאבים אחרים, אבל נדבר רק בשביל הדוגמה. הייתי באיזשהו שיעור, והיינו בהשתלמות, ובעצם המורה סיפרה. שהיא בעצם הקנתה משהו על הלוח, עשתה איזה משהו לכולם, והמורה השנייה נתנה... יש ילדה אחת שלא מצליחה להבין כלום מהלוח, והיא נתנה לילדה הזאתי עזרה פרטנית. אני עוד לא ידעתי מי המורה הזאתי ועוד לא ידעתי מה המשאבים שקיימים בתוך הכיתה, ולקחנו רק את הדוגמה הזאתי, שבסוף יש לה מאוד מורה, היא יכולה לעשות התאמה אישית. מבחינת התנאים, יש לה את המשאבים לעשות את התאמה האישית. כשבמקרה שאלתי, אז בואו נראה מי המורה שנמצאת ומי המורה הנוספת, ומה המגוון שלהם, מה כל אחת. ואז גיליתי שזו אחת המורות החזקות בבית הספר, אחת המחנכות הכי חזקות. זאת אומרת שיושבת בתוך הכיתה מורה שהיום עושה אתמה אישית, אבל מבחינת היכולת שלה היא יכולה לבנות פה מרחב משותף שמתאים להרבה מאוד ילדים, ולקחנו את זה, את ההתאמה האישית שהיא מקריאה לה את מה שכתוב על הלוח, ורק את זה הפכנו, התחלנו לשחק איתו בעיצוב אוניברסלי. באנו ואמרנו, רגע, קודם כול איך אפשר לחלק את המורות אחרת, ככה שיותר ילדים יקבלו הקנייה, וגם הילדה הזאת היא כחלק מהשיעור. והתחלנו לראות את החוזקות של המורה הזאת, שהיא מורה יצירתית ועולם האומנות, וגילינו שגם הילדה הזאת, עולם האומנות הוא עולם מאוד מאוד גדול, אז... תחשבי ההתאמה אישית שהילדה הזאת כל פעם באמת קיבלה תיווך, היא הייתה יכולה להיות חלק ממרחב אחד שבו המורה נמצאת, היא גם עוזרת לה, אבל גם עוזרת לעוד ילדים שצריכים איזשהו תיווך.

מוריה

אז דיברת על עיקרון, אבל אני רוצה להבין, אז מה עשו איתה? מה הדבר הזה האחר שאותה מורה עשתה בסוף ובתוך השיעור?

ורד

הסתכלנו ואמרנו, אוקיי, את עשית התאמה אישית, זה נקרא התאמה אישית, קודם כול שיימנו את כדי שהם יבינו, זה דורש המון מאמץ, וזה גם השעה מאוד יקרה. עכשיו שיחקנו ואמרנו, איך ההתאמה האישית הזאת בשיעור הבא, אני יכולה להפוך את זה מנקודה של התאמה האישית לאוניברסליות.

חלק מהמורים, בנו תחנות שונות של איזה שיעור מדעי, שיעור מדעי שגם יש... ניסויים ותהליכים, והמורה הנוספת יושבת ומתווכת את הקריאה. גם בנינו אפשרות ללמוד שתי קבוצות נפרדות, לא של רמות, אלא בקבוצה יותר קטנה, אם כבר יש שתי מורות. שיחקנו וראינו איך בעצם אפשר לעשות את אותה פעולה בלי שהילדה תרגיש כל הזמן, תחשבו מה זה היא מרגישה, כל הזמן שהיא לא. כי יושבים לידה, מצד שני היא רוצה להתקדם. אז שיחקנו איך הנקודה הזאת הופכת מההתאמה האישית, איך הופכים את שעון החול, וזה הופך להיות משהו שהוא גם עבור כולם. ואחת השאלות גם ששאלתי אותן, אמרתי להן, נגיד עכשיו, חוץ מהילדה הזאת, מי עוד הילדים? שאתם... איך אתם יודעים איזה עוד ילדים רואים או מקשיבים או לומדים או מצליחים להבין? אולי היא מאוד מאוד מובהקת, וישר עלו עוד חמישה או שישה ילדים שלא בטוח שהם בכלל מבינים כשמדברים מול הלוח. אז כבר עוד חמישה ילדים יכלו להרוויח מאותה פעולה. וזה אימון, זה אימון. בהתחלה זה דורש מאמץ, כי זה שינוי תפיסה, זה שינוי תרגול. גם משהו חשוב זה שזה לא כל הזמן צריך לשנות את המרחב. המגוון הוא לא... כל שיעור, אני לא מתייחס למגוון פר שיעור, פר יחידת למידה. אני מסתכלת על מגוון ב... בצורה המשכית והוליסטית. לפעמים אני אתן מענה רק לשני ילדים. אם יש ילד שצריך רגע תיווך ויש ילד שמאוד מאוד מהיר, מספיק שנתתי רק לשני הילדים האלה מענה, כבר נתתי ליותר מקום.

ורד

אני מדמה את זה הרבה פעמים למטריה הגדולה, שאני רוצה שכמה שיותר אנשים יתכנסו לתוך המטריה, אז בהתאם למה שאת אומרת, מספיק שעוד שני ילדים נמצאים תחת המטריה הזאת.

כשאני עמדתי בבית הספר והייתה תלמידה שהיה לה קשיים של קריאה, אז הרבה פעמים היינו אומרים, כל הילדים תתחילו לעבוד, דנה, בואי אליי, אני אקריא לך את הטקסט, ואז תתחיל לעבוד, ובשלב מסוים אמרנו, למה? יש מקרים שהתחלתי ופשוט הקראתי את הטקסט לכולם. יש מקרים שביקשתי מאחד מהתלמידים להקריא, והיו מקרים שהפכתי את זה לסוג של משחק. זאת אומרת, הקרינו את הטקסט יותר מפעם אחת, כי גיליתי שדרך השמיעה צריכים להאזין פעמיים, אבל כדי לא לשמוע עם את הילדים, הפכנו את זה למשהו יצירתי. ביקשתי עם הילדים להקריא את זה בצורה מאוד תיאטרלית, כזאת שמשקפת משמעות, עם תנועות רלוונטיות. ביקשתי מהילדים להקריא את זה באיזשהו מפתע, שהוא לא שלהם. זה הפך את זה לאיזשהו משחק, והילדים שהיו זקוקים להקראה, הרוויחו, והילדים שלא היו זקוקים להקראה, למדו לי יותר על סימני פיסוק, למדו להשתמש בההנגנה בתוך הקריאה. והכל סביב אותה פעולה שאנחנו צריכים אבל כל הזמן לזכור, גם להרחיב את המגוון, לא רק מהאתגרים והקשיים, אלא גם כבסיס לביטוי.

ורד

יש את התחרויות סייבר, בתוך המערכת, ונתנו לילדים... זה נקרא במחשב, היה מלא מלא מלא מלא מלא תרגילים, מלא מלא מלא מלא מלא, והכיתות עלו. אם כל פעם שככל שעשית יותר תרגילים ויותר הצלחת, הגעת לגמר, זה משהו היה ארצי. והתקשרו אליי מהבית הספר לראות, כאילו, מה קורה? נעמי כאילו... מה זה? כאילו, לא ראו דבר כזה. עכשיו, באופן כללי, שנותנים לה כל הזמן חוברת או נותנים לה טקסטים, היא באמת תמיד תהיה מאחורי כולם. ופתאום ראינו שכשיש טאבלט, שהיא רואה ממרחק מאוד מאוד קטן, היא עברה את כולם ברמות שבאמת, זה ברמת גאונות, היא הביאה את בית הספר לרמות מאוד מאוד גבוהות. זאת דוגמה של הסרת חסם.

הסרת חסם בהזדמנות אחרת, במרחב אחר. זה הסרת חסם כדי לאפשר את אותו עושר שקיים.

בדיוק, ודרך זה גילינו, הכרנו מקום חדש, שנעמי יכולה לבוא ליד הביטוי מאז זה השפיע על כל השיעורים של... אז אפשר להביא טאבלט, אבל לא רק לנעמי.

מוריה

נהדר.

ואני אשמח לטיפ זהב.

גם אם ישכחו את כל מה שדיברנו עליו היום, ואני מקווה שלא, מה הדבר שהכי חשוב לך שיזכרו?

ורד

שיש מקום לכולם.

זה לא קל, זה יומיומי, אני הרבה פעמים אומרת, הכלה משולה להורות, זה אינסופי, ותמיד אתה רוצה להשתפר, אבל יש מקום לכולם, אני כל יום פועלת מהמקום הזה, ואני חלק מהאחריות לדבר הזה, ויש לי המון עבודה כמו להרבה מורים אחרים, אז עם השליחות הזאת, גם שזה מורכב,

האמונה הזאת נותנת המון המון אור. ככה... ולראות את נעמי, הראל, רווה, על כל המגוון שלהם, על כל העולם שלהם. בדיוק עכשיו היא כתבה שיר על... אנחנו נמצאים באחדות ואהבה. ואני אומרת, וואו, כאילו, יש מקומות שהיא עם לקות ראייה, ויש מקומות שהיא רואה הרבה הרבה מעבר.

מוריה

אמן.

וחבל שזה פודקאסט ולא רואים את הפנים שלך כשאת מדברת.

אני חושבת שעם המסר של יש מקום לכולם, אנחנו נסיים. תודה רבה, ורד, היה מרתק ומרגש.

ולפני סיום, אני רוצה להזכיר שהכלה מתקיימת בראש ובראשונה בתוך הכיתה. והמשאב הגדול ביותר, המשמעותי ביותר, ולכן החשוב ביותר, הוא המורות והמורים ושעות ההוראה שלהם. כדי להעמיק בנושא הפרק, אתם מוזמנים להיכנס למפת הידע שיצרנו באגף, הנקראת לראות את כל הקשת. הקישור מופיע בתיאור הפרק.

אני רוצה להודות למנהלת האגף לחינוך יסודי הגב' חנה ללוש על הובלתה את הנושא,
ולחברותיי ליחידה לטיפול בפרט. אסתר צמח רוזן, הילה ליכט שטרית, סיניה ברק, ורות נצר
תורג'מן. וכמובן, לכל צוות מטח.

תודה לכם על ההקשבה, מקווה שנהניתם להתראות בפרק הבא.